

Методичний коментар до теми “Погода”

Що таке погода

Вводимо дітей в тему — активізуємо їхній досвід, узагальнюємо набуті знання. Зробити це допомагає сюжетна картина: запропонуйте учням та ученицям уявити себе в ній, розповісти про погоду якомога докладніше.

- Які характеристики є обов’язковими при повідомленні інформації про погоду?
- Які з них на картині можна визначити з високою точністю, а про які можна лише здогадуватися? Чому?

Зверніть увагу дітей на те, що кожен із нас погоду відчуває, бачить, чує.

- Які характеристики погоди можна визначити на слух, навіть коли ми у приміщенні? (Можна почути вітер, дощ, грім, навіть можна на слух визначити, чи сильний вітер, дощ чи злива тощо.)
- А як ми можемо побачити погоду? Що краще: побачити чи почути? Чи і побачити, і почути? Чому?
- Яку характеристику погоди зазвичай неможливо побачити та почути, а можна лише відчути? Але чи точні наші відчуття?
- Коли нам потрібно знати точні характеристики погоди, а коли достатньо приблизних? Чому?

Обговоріть із дітьми, що для того, аби вдягнутися на вулицю, нам не обов’язково знати точну температуру повітря. Достатньо відчуттів — дуже холодно, холодно, тепло, спекотно тощо. Причому в різні пори року “холодно” може означати різну температуру. А от щоб вчасно посадити в землю зерно, агроному треба знати точну температуру повітря, адже помилка дорого коштуватиме. Запропонуйте дітям навести власні приклади.

- Яким фахівцям важливо знати якомога більше про погоду? Навіщо?
- Коли нам важливо знати про погоду якомога більше? Чому?

Нагадати дітям правила співпраці допоможе комікс [“Дуже емоційне обговорення”](#) (на с. 111 підручника).

- Яку спільну роботу виконують діти?
- Як гадаєте, чи все їм вдасться? Чому? Чи нічого їм не заважає?
- Що за фіолетові істоти діють у коміксі? Що вони роблять? Як їх можна назвати? Чи тільки сваритися вони вміють?
- Чому діти вирішили, що в них нічого не вийде? Чи справді так і буде? Дайте їм пораду.
- А що порадило фіолетове створіння?
- Чому діти вгамувалися?
- Завершіть історію. Як дітям варто діяти далі?
- Чи бували у вас у класі схожі випадки? Що ви тоді робили?
- Чи допоміг вам комікс? Чим саме?

Проаналізуйте з дітьми записи в календарі спостережень погоди. Якщо таких у вас немає, попросіть учнів знайти в інтернеті інформацію про погоду в різні місяці й зробити відповідну таблицю.

- Чи завжди ми можемо визначити, у яку пору року зроблено записи про погоду? Чому?
- За записами погоди у які пори року легше зробити такий висновок? Поясніть відповідь.
- А як відрізняється погода в різні місяці?

Запропонуйте дітям намалювати картинку за записами погоди, передаючи в малюнку якомога більше характеристик.

- Яку інформацію про погоду відобразити легше, а яку складніше?

Погода і ми

Уявіть, що ви прокинулися вранці, а сонячні промінчики весело зазирають до вас у віконце.

- Який у вас настрій?

Наступного дня небо похмуре і накрапує нудний дощик, одразу зрозуміло, що треба вдягати курточку, взувати гумові чоботи та йти по калюжах — холодно, мокро...

- Яким буде ваш настрій цього ранку?
- Чому настрої такі різні? У чому різниця?

Чи помічали ви, що люди на вулиці вдягнені по-різному — хтось, наприклад, у шортах і футболці, а хтось у штанях і курточці? Запропонуйте дітям дослідити, як ми відчуваємо погоду (роздруківка "[Погода і відчуття](#)").

- Перевірте, чи всі ваші однокласники відчувають погоду так само.
- Поміркуйте, від чого залежать наші відчуття.
- Чи варто робити висновки щодо погоди, побачивши з віконечка лише одну людину? Чому? (Запропонуйте дітям назвати щонайменше 3 причини.)

Нам лише здається, що ми і природа живемо порізно. Насправді людина впливає на природу, а природа на людину. Погода впливає на наше самопочуття, наш настрій, наші бажання та плани. Часто це дуже суттєво для нас.

- Пригадайте, коли погода змусила вас змінити плани. Чому?
- Чи задоволені ви були такими змінами?
- Чому люди кажуть, що погода капризує? Коли таке буває?
- Чи завжди ми готові до змін погоди? І чи завжди справді можна до них підготуватися? Чому?

Прогнозування погоди

Звичайно, нам часто хочеться знати щось наперед, немовби зазирнути в майбутнє. Але ж прогноз погоди — це не просто наша примха!

- Чому ми хочемо знати про погоду завчасно?
- Як ми дізнаємося прогноз погоди? Чому він нас цікавить?
- Чи можемо ми обійтися без нього? Як саме діятимемо?
- Кому важливо знати прогноз погоди? Як ці фахівці його використовують? Що станеться, якщо вони не знатимуть прогнозу погоди?
- Які ознаки можуть допомогти прогнозувати погоду? Чи ефективний цей спосіб? Як гадаєте, чому?

Запропонуйте дітям знайти якомога більше ресурсів, де можна дізнатися прогноз погоди, порівняти прогнози на різних ресурсах.

- Чи однакові вони?
- Який точніший? Якому джерелу варто довіряти?

Розкажіть дітям про професію метеоролога та її важливість для людей, дослідіть із ними, які прилади допоможуть дізнатися, яка погода буде завтра, післязавтра, поясніть їм, навіщо потрібні календарі погоди.

- Які фахівці працюють над прогнозом погоди?
- Чи можемо ми їм допомагати? А заважати?

Запропонуйте дітям дослідити, як фахівці працюють на метеостанції, і здійснити туди віртуальну екскурсію (комікс "[Зіпсований прогноз погоди](#)" на с. 95 підручника), але спочатку варто пригадати правила для екскурсантів.

- Про що розповів гідрометеоролог дітям? Доповніть його слова.
- Чому його інформація важлива?
- Чому вчителька просила не торкатися приладів? Чи всі діти послухалися її? Чому?
- Як гадаєте, чи зможуть працювати гідрометеорологи після такої екскурсії? Чому?
- Чому точність прогнозування погоди така важлива для людей?
- Що може трапитися через необачність дітей?
- Що відчують гідрометеорологи після екскурсії? Як гадаєте, чи захочуть вони далі проводити екскурсії для школярів? Чому?
- Яке враження залишили після себе діти? Чи можуть вони якось виправити ситуацію? Як саме?
- Чи можуть вони якось вибачитися перед гідрометеорологами?

Обговоріть із дітьми ймовірність справдження прогнозу погоди, ставлення до нього, зверніть увагу на різну точність короткотривалих і довготривалих прогнозів погоди.

- Прогноз погоди — це спроба передбачити майбутнє чи те, що обов'язково здійсниться?
- Чи завжди все, зазначене у прогнозі погоди, здійснюється? Чому?

Звісно, прогноз погоди справджується не завжди, адже на погоду впливає багато чинників, які протягом дня можуть змінюватися. А ще погода прогнозується на велику територію і в одному місці, можливо, усе відбувається за прогнозом, а в іншому йде не за планом. Мешканці великих міст це добре знають: в одному районі міста може яскраво світити сонечко, а в іншому йти дощ.

- Якщо прогноз погоди не завжди здійснюється, то, можливо, це фейк?
- Чому прогноз погоди не можна назвати фейком?
- Дізнайтеся, що роблять вчені, аби підвищити точність прогнозу погоди.

Стихійні лиха і опади

Атмосферні опади — вода в рідкому чи твердому стані, що випадає з хмар чи безпосередньо з повітря на земну поверхню у вигляді дощу, снігу, роси чи граду.

- Чим відрізняються опади? Чим схожі?

Усі атмосферні опади так чи інакше пов'язані з водою в атмосфері Землі та зміною її стану.

- Пригадайте, якими бувають опади.
- Які опади в яку пору року найімовірніші?
- Які опади найчастіше бувають у вашому краї?

Діти можуть проаналізувати календар спостережень і знайти місяці, коли ті чи інші опади бувають частіше.

Атмосферні опади можуть бути дуже різними — одним ми радіємо, іноді ми їх майже не помічаємо, буває, що вони нас дратують, а іноді перетворюються на справжні лиха — валять дерева, затоплюють вулиці наших міст, перешкоджають руху транспорту на дорогах тощо.

- Чому опади можуть бути небезпечними?

Спирайтеся на досвід дітей, спонукайте їх пригадувати, що вони бачили, знаходити повідомлення про надзвичайні ситуації в Україні, у вашій місцевості. Важливо, щоб у процесі такого обговорення всі разом виробили правила поведінки під час надзвичайних ситуацій і зрозуміли, чому саме так треба діяти.

- У чому різниця між сильними опадами і стихійним лихом? Чи може злива стати стихійним лихом? Коли? Які важливі ознаки стихійних лих?

Стихійне лихо — це надзвичайне природне явище, яке має велику руйнівну силу, завдає значної шкоди території, порушує нормальну життєдіяльність населення, знищує матеріальні цінності.

Стихійні лиха можуть виникати незалежно одне від одного, а можуть бути пов'язані між собою. Деякі з них часто виникають унаслідок діяльності людини (наприклад, лісові та торф'яні пожежі, виробничі вибухи в гірських місцевостях, при будівництві гребель, закладці (розробці) кар'єрів, що часто призводить до зсувів, сніжних лавин, обвалів льодовиків тощо).

Стихійні лиха — поняття доволі широке, не завжди пов'язане з опадами, може бути спричинене необачними діями людини у природі.

Людям важливо бути готовими до стихійних лих, для цього треба вміти їх прогнозувати з високою точністю, щоб мати час на підготовку. Але, на жаль, це не завжди можливо. Тож кожен має знати, що треба робити і чого не можна робити під час стихійних лих.

Це не означає, що ми залякуємо дітей, — вони мають бути готовими до складних ситуацій і діяти обачно.

- Чи можна передбачити негоду? Чому це важливо?
- Ми знаємо, що прогноз стихійного лиха може не здійснитися. То до нього і готуватися не треба? Що робити? Чому саме так?

Підсумок

Підсумком цієї теми може бути створення лепбука, артбука, маленької книжечки, презентації тощо, де діти розкажуть про погоду та її примхи, про надзвичайні ситуації, про те, як їх уникати та як варто в них діяти.